

DE
QUIDITA-
TE DEL.

ex.
LUMINE NATURÆ

cognoscibili

disputabunt

P R Æ S E S

M. FRANCISCUS Kögler/

Bohemus,

et

RESPONDENS

FRIDERICUS Müller/

Lezensis Saxo.

In Auditor. Minori

Ad d. 24. Augusti.

WITTEBERGÆ,
Excudebat Johann. Hake.

M. DC. LXIV.

h. Securi E

~~E. C. A. E.~~

ib
r
diss. A
17

187 117

Sächs.
Landes-
Bibl.

Bismarck. A

Ὁὐ τῶ ἐϋ !

§. I.

Absolutâ quæsti-
one an sit Numen supre-
mum, Ens Entium ac Creator uni-
versi; rectâ progredimur ad con-
ceptum ipsius primum quidita-
tivum, qui proprium esse Dei, in
quantum nobis de eô constare po-
test, coram intellectu nostrô repræ-
sentat.

§. II. Ut verò quiditatem rei alicujus explicemus, ali-
às definitione opus est: quippe quæ λόγος τῆς ἔχουσας, ora-
tio rei essentiam declarans. Idcirco in limine statim ve-
ratissima Logicorum controversia obviam venit; *num Deus
possit defini?* Antequam respondeamus, circa statum contro-
versie notandum est, definitionem rei propriissimè sumptam,
discrepare ab analogicâ. Ad hanc sufficit, constet modò *con-*
ceptu immediatè latiori & propriò seu quasi differentiali. Ad
illam requiri solet. I. Ut definitum in prædicamento colloce-
tur. Quemadmodum hoc ipsa Prædicamentorum ratio ac
institutum docent. Quippe in quibus res prædicabiles per
genera & species beneficiò differentialium disponuntur. Hinc
videre est illam tantùm prædicandi materiam in prædicamen-
torum cancellis ordinari, cujus excellentia aut vilitas non re-
pugnat habere Genus ac differentiam propriam. II. *Ut adsit*

A 2

Genus

Genus Logicum, quod de pluribus specie differentibus prædicatur in quid & quidem (ut volunt) univocè. Aliud enim est conceptus communis quiditativus & analogicus, aliud Genus, quod univocè veram gignit definitionem Logicam. III. *Ut adsit Differentia specifica*, quæ, conceptum genericum distinguendo eumque ad certum esse determinatum restringendo, speciem constituit. IV. *Ut gignat de objecto definito cognitionem quiditativam*, quæ nos certiores reddit de omnibus prædicatis essentialibus ad ultimam usque differentiam inclusivè, adeoque rei essentiam perfectè & intimè repræsentat, & uti suum esse objectivum in se habet. Talis cognitio requiritur omninò ad quiditativam definitionem & propriè dictam. Ubi enim Essentia rei sicut in se est repræsentari debet, ibi gignitur in intellectu concipiente quiditativa cognitio. Alias revera rem non exhauriret, neque definiret h. e. *objectum cognoscendo finiret quasi & penetraret per omnia* vid. Mendoz. disp. 9. Met. sect. 5. Cloz. disp. 4. §. 38. *Signum igitur vitiosæ definitionis est, si vel definitum habet aliquid essentialè, quod non contineatur in definitione, vel definitio aliquid habet, quod non contineatur in essentiâ definiti*, ut docet Scheibl. in Op. Log. Part. 2. cap. 30. num. 138. citat etiam pro se Arist. lib. 6. Top. c. 5. §. 2.

§. III. Post hæc dicimus; *Deus propriè non definitur*. Assertum probamus à negatione requiritorum veræ inque forò philosophicò usitatæ definitionis. Nam I. *Non est in prædicamento*. Quicquid Dei simplicitatem destruit, de eò non est affirmandum. Sed poni in Prædicamento facit prius. E. Min. prob. Quod in prædicamento locatur, simpliciter simplex esse nequit; sed (α) componitur ex subsistentiâ & accidentium inhærentiâ. Nam si meræ res finitæ illic sedem suam habent; sequitur tantùm entia à dictâ compositione non aliena, qualia sunt creaturæ, prædicamenta ingredi, non itidem Deum. Sed id probat Mendoz. Disp. Log. 9. sub 1. §. 14. *Prædicamentorum Autores in illis constitui noluerunt nisi individua creata*. (β) componitur ex Genere & Differentiâ. Rectè monet Cloz. §. 40. l. c. *Prædicamentorum classes primùm sunt ordinate propter*
gene-

genera & species rerum creatarum sub uno genere generalissimo contentarum. Sed hæ compositionis species cum simplicissima supremi entis naturâ pugnant. II. Deus non agnoscit Genus. Aliàs n. non simpliciter necessarius fingeretur. Scil. quicquid componitur ex genere & differentiâ, componitur à parte rei ex actu & potentia. Sed talem Numini adscribere compositionem impium esse ducimus. Ideò prius quoque ab eo removeatur oportet. Asserti ratio constat: Genus habet se per modum potentiæ: forma differentialis per modum actûs. Nam nulla Generis species, in suppositione confusâ si loqui velimus, absolute necessariò existit; semper enim possibile est positò Genere, non in rerum naturâ poni hanc speciem determinatè, cum illa dari possit. Conf. B. Scharf. *Inst. Log. l. 1. tr. 2. Cap. 2. Can 5. Heer. Mel. Phil. vol. 1. disp. 21. §. 6.* ita docet; Genus & differentia ita inter se distinguuntur, ut gradus genericus secundum rationem suam possit inveniri separatus à differentiali illò, & inveniri conjunctus cum aliquo aliò gradu differentiali in re aliquâ aliâ. Unde factum ut dicamus e. g. Animal se habere per modum potentiæ, quæ diverso superveniente actu diversimodè limitatur ac perficitur. Quod ipsum cum passionem cum imperfectione importat; in Deo nullum invenit locum. Absolutâ enim necessitate existit, nec ullam possibilitatem ad actum, à quo perficeretur, importat.

§. 4. Ex quibus consequens est, non minus ab Ente summò *excludendam esse differentiam*: 1. Ubi nulla contrahibilis naturæ passiva potentia: ibi nullus ad eam refertur actus. Sed in Deo prius deficit. E. & posterius. 2. Differentia non est ipsum Genus, sed aliquid diversum à Genere. Unde illam de hoc prædicari volunt in *Quale* & extraessentialiter conf. B. Scharf. l. c. Clozius l. c. §. 39. vocat differentiam *Accidens Generis & partem speciei*. Sed tale quid Deo repugnat, in quo nihil est, quod non sit ipse Deus. 3. Ceu genus ut sic non infert infinitam perfectionem, cum sit aliquid informe & potentiale: ita nec differentia, cum non includat perfectionem Generis; Sed ex minùs infinitè perfectis componi essentia infinita nequit.

quit. 4. Si Natura Dei Generica specificaretur differentiâ propriâ; sequeretur Deum esse thema universale, esse speciem de pluribus essentiâ numericâ differentibus prædicabilem. Quod non absurdum saltem; sed impium quoque pronunciant saniores, cum Deus sit ens singularissimum, cujus essentia in nullis inferioribus plurificari potest. 5. Aut Deus erit alicujus speciei specialissimæ individuum. Sed sic fingitur species Monadica, quam vocamus, Deus singularissimus; ipsique simpliciter non repugnat amplius, plures agnoscere Deos homogeneos. Denique *IV. Deus non cognoscitur quiditativè.* Observamus cognitionem quiditativam sumi 1. *Generaliter* à Scotô; quando de re cognoscitur quid sit, concipiendo aliquod prædicatum quiditativum ejus, non tamen ut commune, non etiam ut proprium, 2. *Specialiter* à Thomâ; quando cognoscuntur de re omnia prædicata quiditativa propriô ac positivô conceptu penetrando usq; ad differentiâ ultimâ inclusivè. Et hæc cognitio cõstituitur è genere & differētia, ut ait Joan Gvern. Capella Corn. Cop. Met. circa 7. Met. qv. 9. inque comprehensivâ strictè dictâ contineri dicitur Casp. Ebelio. Hoc modo Deus non est cognoscibilis ob infinitam essentiam infinitis virtutibus exornatam, quam penitus comprehendere & quiditativè concipere nequit nisi intellectus infinitâ potentiâ instructus. Ita n. adæquata inter objectum & facultatem cognoscentem intercederet proportio. Nos vero mortales apprehendimus saltem aliquid Dei, non totam quiditatem exactè comprehendimus. *Si enim homo finitus comprehendat totam essentia quiditatem, aget id, ad quod agendum potentiâ non erabitur.* B. Jac. Mart. Exerc. Met. 1, 2. Exerc. 4. th. 2.

§. V. Patet igitur Deum propriè ac perfectè definiri non posse. Quod quidam rotundè negant: quidam libidine contradicendi sententiæ patrociniū quærunt in extendendis terminis Generis, differentiæ &c. præter sensum à Philosophis antiquioribus usitatum. Nos igitur dum propriam harum vocum significationem sectamur; illi vero improprium & nimis

mis

mis laxum verborum receptio significandi modo imperfectio-
nem involventium sensum sectantur; mera videtur inter u-
tramque partem λογολμαχία disceptari. Interim nobis reli-
gio erit, bene sentire de Deo rebusque divinis, nec tamen, in
quantum fieri potest, bene loqui. Quapropter eum nec
definiri, nec in prædicamentis esse statuimus. Caterum
tamen non inficiamur posse nos vice definitionis rigorosæ sup-
peditare descriptionem, in quâ loco Generis adhibeatur con-
ceptus contrahibilis immediatè latior, locoque differentia cõ-
ceptus contrahens, qui Deum ab omnibus aliis distinguat, &
in proprio esse suo juxta modum concipiendi nostrum consti-
tutivè repræsentet.

§. VI. Ubi nobis I. animus non est, ac si à parte rei de-
tur ejusmodi distingvibilitas inter id quod conceptu latiori, &
id quod conceptu strictiori ac contrahente exprimitur. Neu-
tiquàm: uti se namque habet prior, ita se habet posterior. U-
terque ratione fundamenti simplicissimè idem. Ut verò distin-
ctis utamur conceptibus, accidit propter mentis humanæ im-
becillitatem, quæ singulos hos conceptus in essentiâ indivisâ
indivisibili radicari deprehendit unitim, eos tamen cognitio-
ne accuratâ apprehendere nequit uno actu. Procedimus i-
gitur hîc, ut in multis quoque aliis, non ut debemus, non ut
volumus, sed ut possumus, ut solemus. II. Dum coram
mente idealiter repræsentamus Dei essentiam (ut videtur) cõ-
trahibilem & ut contractam ad certum essendi statum per at-
tributum, quod nobis radicale & primum est, ac ratio inferen-
di reliquorum omnium: non tam exprimere volumus ipsam
Dei formalitatem s. formalem rationem, quàm aliquid, quod
à parte intellectûs nostri respondet formali rationi Dei, quod-
que laxiori vocis usu quiditatem aut conceptum Dei quidita-
tivum vocare consueverunt.

§. VII. Quò de solliciti cùm sumus, ante omnia Deum
contineri sub conceptu entis communissimo ac generalissi-
mo deprehendimus, ita ut Ens sit ejus conceptus con-
trahibilis remotissimus coram mente nostrâ. Ubi tamen

Ens

Ens non sumitur in amplitudine prout, importat Ens reale ac
 rationis, positivum æque ac Negativum, per se & per accidens
 & sic porro: neque prout contractum est ad certam entis clas-
 sem per subsistentiam aut inhærentiam; sed prout præcisè spe-
 ctatur, & limitabile est certâ superveniente restrictione. Ali-
 às enim non possit vocari conceptus Dei contrahibilis h. e. qui
 se juxta captum nostrum, sicut aliæ nature genericæ, citra ta-
 men imperfectionem ad inferiores essendi gradus, observatâ
 attributionis intrinsecæ analogiâ, contrahere sinit. Sed
 constat de significatûs habitudine. Porro non est, ut dubi-
 temus, Deum Ens esse. Habet enim essentiam veram, rea-
 lem, positivam actualemque. Quod operationes à nemine
 in dubium vocandæ satis abunde testantur. Iis autem po-
 sitis, ens poni necessum est. Attributa enim nec sunt, nec es-
 se possunt citra positivam essentiam. Verùm quicquid sit, De-
 um entis nomine venire negatum est à Plotinô in Ennead. I. lib.
 7. cap. 4. *quia sit omne ens supereminens ejusq; naturam transcen-
 dens: à Pico in lib. de ente & uno cap. 3. & 4. quia sic compone-
 retur ex essentiâ & habente essentiam; à Scaligero exerc. 365. quia,
 si ens denominativè prædiceretur de Deo, abstractum esset tum aliud
 ab ipsô, tum ipsô prius, quod sanè impium.*

§. VIII. Plotinô respondemus; Quando Deus appella-
 latur transcendens, non in totum omnem in universum essen-
 di rationem transcendit, ita ut nihil amplius cum creaturis
 commune retineat; sed in tantum, ut transcendat in modo
 participandi de communi essentiæ conceptu. *Siquidem, ut
 accuratè loquitur, Cl. VValth. in Disp. de eo quod à parte
 &c. veritatem competentie non tollit inæqualitas in participando.*
 Deus distat à creaturis toto genere, verùm non in esse entis;
 sed in esse talis entis. Deo convenit ¶ habere essentiam pri-
 mario, & ita communem rationem essendi, prout in creaturis
 est, transcendit: enti dependenti secundariò ac gradu inferi-
 ori. *Pico sequentia opponimus; Compositio ex essentiâ &
 habente essentiam realis non est, cùm enti ut sic tribuitur. cõf.
 Cl. Trentsch, disp. de ente §. 10. sect. 1. nuda saltem convenientia*
 nota.

notatur, non aliter ac si dicas homo habet humanitatem. Cæterum si applicetur creaturis, fundamentum realis compositionis præsupponit, quod est contingens rerum existentia, quæ ita sunt, ut etiam potuerint non esse. Agnoscunt enim essentiam actuabilem, & non necessario actualem. Quod Scaligerum concernit, is præter morem hætenus usitatum etiam attributa non vult paronymicè seu denominativè prædicari. Nunc non ampliùs dicendum; Deus bonus; sed bonitas. Mirum! tantus heros timet, ubi opus non est. Sed nos distinguimus inter denominativa limitatè sumpta, quæ formam dominantem, denominatum & denominativum reali fundamentò distinguunt; & signatè, ubi ista formaliter tantum ut distincta concipiuntur, materialiter verò, & non accedente rationis operâ identificantur. Jam in quibusdam cum imperfectione concretum & abstractum differunt: E. etiam in illis, quæ per modum abstracti & concreti ab intellectu nostro arripiuntur. Consequentiam videmus nullam. Licet igitur conciperetur essentia tanquam abstractiva habentis forma: Tamen à parte rei id non tam habet essentiam, quàm est ipsa actualis essentia.

§. IX. Constat Deum esse Ens. Proximum est, ut ad concretiores essendi modos progrediamur. Ubi deprehendimus eum esse ens per se subsistens sive substantiam. Quicquid enim Accidens non est, substantia est. Deus Accidens esse nequit; quia primum Ens aliud se prius non agnoscit, quemadmodum Accidens antecedit Substantia, Neq; tales operationes, supposito propriæ, eidem convenirent, neque imperfectum accidentium esse, neque eorum à subjecto dependentia. Non intelligimus v. Substantiã intra Prædicamentorũ cancellos inclusam, quã variis obrui imperfectionibus supra monstravimus; sed Metaphysicam, quæ notat Ens omne, quod alteri non inhæret per modum accidentis, sive nunc accidentibus substat, sive non. A finito enim & infinitò præscindit. Hic parùm obstat, quod quidam Deum vocare substantiam vereantur; quia essentia ipsius sit ὑπερσίστις ὑπερσίστως ἔχων ὑπερσίστιον

B

σ107.

109. Negatur identitas modi habendi, non ipsum esse substantiale. Longè eminentiori ratione natura substantiæ convenit Deo, quàm creaturæ. Sed inæqualitas convenientiæ non negat rei convenientis identitatem. Hoc ergo sequitur; conceptus substantiæ analogicè convenit Deo ac creaturis. Quod conceditur.

§. X. Deveniendum est ad conceptum contrahibilem proximum. In theoriâ substantiarum obviam venit quasdam earum corporeas, quasdam incorporeas esse. illas vocant materiales, has immateriales s. spirituales, eo quod careant materia & forma. Ad classem corporum cum Melitone Episcopo Sardensi, Audæo, Manichæis, Davide de Dinando & Ethnicis quibusdam Deum referre non possumus, propter absolutam independentiam, purissimam actualitatem, omnimodam immutabilitatem. Relinquitur ergo quod sit spiritus.

§. XI. Sed conceptus Spiritus & adhuc indifferens cum sit, prout abstrahit ab infinito & finito, & ad utrumque determinari potest: investigemus oportet perfectionem quandam, quæ inter alia attributa primum sibi vendicet locum; quæque spiritualitati superaddita gignat id, quod conceptui Dei quidditativo proprio, s. formali rationi respondeat juxta modum intelligendi nostrum; & quâ remotâ removeatur Dei conceptibilitas; undeque deinceps reliqua attributa omnia fluant ac demonstrantur, sive mediatè id fiat, sive immediatè. Isque vocatur conceptus contrahens.

§. XII. Quem antequàm substantiæ spirituali superaddimus; recensebimus breviter unam vel alteram opinionem, quam hic vel ille autor indeterminandò Dei conceptu quidditativò arripuit. Platoni *Deus est ζῶον ἀθάνατον*, sufficiens sibi ad beatitudinem, substantia aeterna, autor boni in naturâ. Resp. inconvenienter. 1. Deus dicitur animal, etiamsi metaphoricè sumatur, 2. Proprietati non studetur, 3. immortalitas constituitur

aitur conceptus contrahens, qui tamen à nobis omnium primo non concipitur, & positò, in animalitate immortalis consistere primum Dei conceptum: abundarent tamen reliqua verba ad conceptum secundum facientia. Cic. lib. 1. Tusc. quæst. *Deus ipse qui intelligitur, non potest alio modo intelligi, nisi mens soluta quædam & libera, segregata ab omni concretionem mortali, omnia sentiens & movens itaq; prædita motu sempiterno.* Sed neque hæc ad rhombum faciunt. Non enim volumus confusam descriptionem à quibuscunque attributis petitam; sed accuratam. Etiam iis verborum improprietas nauseam excitare posset, quibus magis placet simplex veritatis notatio, quàm vocum in alias significationes inflexio. Hermes Trismegistus, Ægyptius post Mosen Philosophus, inquit; *Deus est sphaera intellectualis, cujus centrum est ubiq; circumferentia nunquam, h. e. interprete Clozio l. c. §. 41. qui nec loco nec tempore circumscribitur.* conf. ea, quæ B. Jac. Mart. Exerc. Met. Exerc. 12. lib. 2. ex Ambrosio in cap. 3; ad Eph. citat. Sed cum data definitio sit Metaphorica, quam vocat Scheibl. lib. 2. Met. cap. 3. tit. 3. art. 3. num. 80, & non tam primum Dei conceptum, quàm immensitatem ejus aut ubiætatem repræsentat, ideo eam mittimus. Itidem Hermeti sequentia tribuuntur; *Deus est circulus cujus medium est in centro circumferentia ubique.* Refutat eam Scal. Exerc. 363. Nam 1. Infinito assignatur medium. 2. Circumferentia, quæ aliàs finitum corpus includit. 3. Quid? circumferentia si ubique poneretur, etiam in medio esset. 4. Et ita medium foret idem cum circumferentiâ. 5. Accedit lusus vocum. Varroni videntur ii solum animadvertisse, qui *Deus esset, qui crediderunt eum esse animam motu ac ratione mundum gubernantem.* Sed in hoc si consisteret formalitas Dei, sequeretur eum non esse Deum, quando non motu ac ratione mundum gubernaret. Sanè ante mundi initia non fuisset. Optime quoque citra relationem ad mundi conservationem ac gubernationem concipitur. E. in eâ non fundatur ejus formalitas quoad modum intelligendi nostrum. Aliàs veterum descriptiones prætereo, quæ ad Lydium lapidem examinatæ facile

cile cadent. Vide tamen eas ap. Cic. de Nat. Deor. l. i. Natal. Comit. in compend. ex Lib. Greg. Giraldi Syntagm. de Deor. Gent. hist. affixo Mythologia. Selden. de Diis Syr. Voss. de Idol.

§. XIII. Magis rem aeu tetigisse volunt, qui dicunt conceptum Dei primum respondentem juxta nos formalitati Divinae esse ἴδν , ipsum esse simpliciter & interminatum, vel quod Deus sit id, quod est. ut Plato in Timæo, Plutarchus, Petavius, Christoph. Gillius, Resp. Conceptus Deo creaturisque communis & remotissimus nequit proprium proximumque esse Dei absolvere, nobisque vicem formalitatis subire. Talis est entis interminati conceptus. E. Nec est, ut objiciatur. I. Ipsum esse primum est inter omnia predicata absoluta & essentialia, quae conveniunt Deo, quatenus ipsum, & reliqua includat. Resp. 1. ἴδ esse interminatum non retrocurrit cum Deo. Sunt termini inadæquati. ἴδ Esse n. à nobis ut latius, ut contrahibile spectatur, 2. dist. inter prædicatum quiditativum commune, & rationem propriam quiditativam. Illud notat ens interminatum: Hæc ipsum esse Dei proprium est, prout conceptu contrahibili & contrahente exprimitur. Obj. II. Sumi possit vox entis pro ente independente. Resp. 1. sic non esset ens interminatum. 2. videtur esse contra intentionem ipsius adversarii. 3. vitium adhuc relinquitur; quia sic conceptus entis contrahibilis remotior, loco proximioris, restringeretur tacite per independen-
tiam implicitè superadditam.

§. XIV. Svarez. disp. Met. 30. sect. 6. num. 5. asserit; Essentiam Dei ratione nostræ cognitionis, ita esse constituendū, ut à parte rei est. Unde omnia attributa à parte rei cum essentia eadem forent de conceptu primo. Resp. 1. Concedimus attributa à parte rei identificari & ad objectivum Dei esse pertinere, nulloque modo distingvi; sed esse ipsam essentiam tales operationes edentem. 2. Formaliter v. & ab essentiâ & à se invicem ratione ratiocinatâ differunt. 3. Si concipi potest essentia divina non conceptis simul omnibus attribu-
tis,

tis, sequitur ea non esse formaliter de conceptu Dei primo quiditativo. Sed prius est. E. Maj. certa est: *ut enim aliquid iuxta nos dicatur de essentia alicujus esse, identitas realis non sufficit; Sed requiritur insuper, ut ita includatur in ratione essentia, ut essentia præcisò eò concipi non possit.* Verba sunt Dn. Slevohti. Minor ex propriâ Svarezii hypothese constat, quâ non adeò negat, primum Ens concipi posse, ita ut non simul attributa concipiantur. Largitur etiam horum quædam aliis priora se nobis exhibere.

§. XV. Nec illius sententiam tolerandam esse, qui talia in Disp. de primo conceptu Dei nostro intell. mod. adfert, putamus. I. Vult eorum sententiam, qui formalem Dei rationem ponunt *Ens à se*, & eorum qui *infinitatem* addunt Spiritui, solo loquendi modo differre. II. *Omnium primò in Deo concipimus, quòd sit Ens à se.* III. Cùm *Esse à se* videtur autor *ab omnibus attributis intrinsecè includi, particulare prædicatum* (subsistens) addit, quò arctetur *velut ratio generica* in omnibus attributis inclusa. IV. Putat se habere conceptum Dei *simpliciter primum non solum re, sed etiam ratione.* V. Dicit *subsistentiam* excludere ratione nostri *omnia attributa Dei.*

§. XVI. Resp. ad I. Non possemus statim concedere, æquipollentes esse terminos, *Esse à se & infinitum.* si n. cum B. Scharf. Met. l. 2. cap. 12. *Ens à se* definimus, quod negat ordinem ad aliud à quo dependet: & infinitum, quod caret terminis essentia; Formaliter idem non erunt. Aseitas præcisè negat ordinem ad causam: Infinitas simpliciter negat habere causam sui esse. Effet igitur Aseitas antecedens, quo positò inferatur infinitas. Falsum est, quòd cum iis, qui Deum concipiunt ut ens à se, consentiat Scheibl. dùm Lib. 2. Met. tit. 3. art. 3. n. 75. quiditatem Dei exprimit per *Spiritum infinitum.* Multò n. accuratiùs, quàm qui *Ens à se* conceptum sive contrahibilem sive contrahentem ponunt, substituit spiritum.

Ad II. Gratis supponitur;

B 3

Con-

Conceptum Dei communissimum, qui in descendendo primo spectatur, esse verè illum contrahibilem, qui junctus attributo primo, ex quo alia fluunt, constituit conceptum Dei quiditativum primum. Quis hòc sensu primum rei conceptum accipit? Ut alibi genus proximum & differentia speciem constituit: ita, servatâ analogiâ, quilibet conceptus primus quiditativus vult constitui. Ad III. Esse à se cum non tantùm primo conceptui; sed quibuslibet etiam attributis divinis competat, restringit per *esse à se subsistens!* Quis conceptus Deo creaturisq; communis potest gignere conceptum Dei proprium ac proximum? Qui aliàs conceptus contrahibilis Dei, nunc fit contrahens? Quantum mutatus ab illò! conceptus contrahens non nisi certo & specifico (ut ita loquar) convenire potest & uni. Aliis tribuitur nunquàm, ut rationalitas soli homini propria. Et si sic concluderemus; Conceptus Deo proximior & strictior, non contrahitur per latiore & remotiore. Sed esse à se conceptus Deo proximior ac strictior est, quàm esse subsistens. E. Per hunc non contrahitur esse à se. *Esse à se* convenit soli Deo, adeoq; conceptus est ad divinam essentiam unice restrictus, ita ut nullis præter Deum conveniat entibus. Esse subsistens non soli convenit Deo, inque eò non terminatur ultimò. Ejus enim essentiam rationi nostræ repræsentat remotè, & prout res etiam finitas illimitatè complectitur. Ad IV. Per totam Disputationem supponi videtur præter captum hominis, ac si formalis DEI ratio (non tam id, quod à parte intellectûs nostri eidem respondet) esset exploranda. Ita nunc putat Vir Cl. se primum conceptum non solùm re, sed etiam ratione invenisse. Cum tamen re nullus prior sit, nullus posterior. Non datur essentia divina ex naturâ rei prior suis attributis. Ad V. Quasi attributa citra subsistentiam legitimè concipi queant. Cum nihil sint aliud, quàm Essentia DEI, ut se ita vel ita in operando manifestavit, inadæquatè concepta. Sed; quod etiam coram intellectu nostro notat essentiam divinam suo modò repræsentatam, de eo ci-

tra

tra subsistentiam iudicium legitimè fieri nequit. Attributa
coram intellectu nostrò notant essentiam &c. E.

§. XVII. Conceptui contrahibili proximo, quem Spiritum esse diximus, addendus esset contrahens. Verùm cum nobiliores duæ sententiæ, quarum altera Infinitatem, altera Independentiam propugnat, circa hoc negotium in diversas eant partes, inter quas discernere nostri non est iudicii, pagellarumque angustia obstat plura persequi, totam rem cujuslibet arbitrio committimus. Interim certum est, si meliorem ex his spiritualitati superaddes, habebis id, quod à parte intellectus nostri respondet formali rationi Dei h. e. Quiditatem Philosopho cognoscibilem.

SOLI DEO GLORIA.

Coll. diss. A 187, misc 17